

УДК 811.161.3+811.113.6

UDC 811.161.3+811.113.6

**ПРЫКАЗКІ-АНАЛАГІ
Ў ГЕНЕТЫЧНА І АРЭАЛЬНА
АДДАЛЕННЫХ МОВАХ
(НА МАТЭРЫЯЛЕ БЕЛАРУСКАЙ
І ШВЕДСКАЙ МОЎ)**

**ANALOGUE PROVERBS
IN GENETICALLY AND AREALLY
DISTANT LANGUAGES
(BASED ON THE BELARUSIAN
AND SWEDISH LANGUAGES)**

Ю. А. Петрушэўская,
*кандыдат філалагічных навук,
дацэнт кафедры тэарэтычнай
і прыкладной лінгвістыкі
МДУ імя А. А. Куляшова*

Yu. Petrushevskaya,
*PhD in Philology, Associate Professor
of the Department of Theoretical
and Applied Linguistics "Mogilev
State A. Kuleshov University"*

Паступіў у рэдакцыю 04.10.2023.

Received on 04.10.2023.

Артыкул прысвечаны вызначэнню тыпалагічна значных прыказкавых падабенстваў (прыказак-аналагаў) пры супастаўленні прыказкавых фондаў беларускай і шведскай моў, для якіх характэрна адсутнасць моўнай роднасці, арэальнай блізкасці і лінгвакультурных кантактаў. Фактычным матэрыялам для даследавання паслужылі 950 беларускіх і 880 шведскіх прыказак. У выніку сінхранічнага параўнальнага аналізу беларускіх і шведскіх прыказак на падставе метадыкі іх структурна-семантычнага мадэлявання ўстаноўлена, што ў шведскай мове існуе значная колькасць прыказак (каля 15 %), якія з'яўляюцца поўнымі або частковымі аналагамі беларускіх прыказак. Усе прыказкі-аналагі ў беларускай і шведскай мовах дыферэнцуюцца па характары міжмоўнай агульнасці на дзве тыпалагічна значныя групы адзінак: універсальныя (не абумоўленыя моўным радствам, арэальнай блізкасцю ці кантактаваннем моў) і інтэрнацыянальныя (дэтэрмінаваныя генетычнай блізкасцю моў або іншамоўнымі запазычаннямі). Наяўнасць такой колькасці і разнастайнасці міжмоўных аналагаў беларускіх і шведскіх прыказак сведчыць аб тыпалагічнай блізкасці прыказкавых фондаў дзвюх моў. Даследаванне выканана па заданні Беларускага рэспубліканскага фонда фундаментальных даследаванняў, навуковы праект № 20231303.

Ключавыя словы: прыказка; беларуская мова; шведская мова; тыпалагічнае супастаўленне; прыказкавы аналаг.

The article is devoted to the identification of typologically significant proverb similarities (proverb analogues) when comparing the proverb funds of the Belarusian and Swedish languages, which are characterized by the absence of linguistic kinship, areal proximity and linguistic-cultural contacts. 950 Belarusian proverbs and 880 Swedish proverbs have been the material for the study. As a result of a synchronous comparative analysis of Belarusian and Swedish proverbs based on the method of their structural-semantic modeling, it was established that there is a significant number of proverbs in the Swedish language (about 15 %), which are full or partial analogues of Belarusian proverbs. All similar proverbs in the Belarusian and Swedish languages are differentiated by the nature of interlinguistic commonality into two typologically significant groups of units: universal (not determined by linguistic unity, areal proximity or contact of languages) and international (determined by genetic proximity of languages or foreign language borrowings). The presence of such a number and variety of interlinguistic analogues of Belarusian and Swedish proverbs testifies to the typological closeness of the proverb funds of the two languages. The research was carried out of the task of the Belarusian Republican Fund for Fundamental Research (project No 20231303).

Keywords: proverb; Swedish language; Belarusian language; typological comparison; proverb analogue.

Уводзіны. Параўнальнае і тыпалагічнае вывучэнне прыказак з'яўляецца адным з найбольш перспектыўных напрамкаў сучаснай лінгвістычнай парэміялогіі [1]. Як паказваюць найноўшыя даследаванні, ад таго, наколькі добра вызначаны прыказкавыя адпаведнікі ў іншых мовах, залежыць адэкватнасць апісання ўласна нацыянальнага кампанента ў прыказкавым фондзе [2], выяўлення этнакультурных і аксіялагічных асаблівасцей прыказкавай карціны свету [3], дыферэнцыяцыя агульнага і спецыфічнага ў семантыцы, структуры і функцыях прыказак [4].

Беларускія прыказкі даволі дасканала даследаваны ў параўнальным плане ў дачыненні да шэрагу славянскіх і германскіх моў. На гэтай падставе былі выдзелены і верыфікаваны ў складзе прыказкавага фонду беларускай мовы як агульныя з іншымі мовамі адзінкі [5], так і ўнікальныя (адзінкі, якія выступаюць прамымі носьбітамі нацыянальна-культурнай семантыкі) [6].

У адрозненні ад беларускіх прыказак, шведскія прыказкавыя адзінкі на сённяшні дзень недастаткова вывучаны ў іх адносінах да прыказак славянскіх моў у параўнальным і тыпалагічным аспектах. Да нядаўняга часу шведскія прыказкі розных катэгорый параўноўваліся пераважна з рускімі, найбольш поўна на дадзены момант прааналізаваны прыказкі з параўнальнай семантыкай асобных тэматычных груп [3; 7], некалькі работ прысвечана параўнанню шведскіх прыказак з прыказкамі іншых моў [3] і прынцыпам іх лексікаграфічнага апісання на іншамоўным фоне. Шведскія прыказкі прадстаўлены ў вядомым шматмоўным слоўніку "European Proverbs in 55 Languages" [8], дзе апісаны прыказкі беларускай мовы разам са славянскімі, еўрапейскімі і, так званымі экзатычнымі мовамі. Наяўнасць шведскіх і беларускіх прыказкавых адзінак у полілінгвальным даведніку паслужыла падставай для іх супастаўляльных даследаванняў [9–12].

Актуальнасць і навуковая навізна даследавання заключаецца ў тым, што супастаўляльны аналіз прыказак беларускай і шведскай моў (на падставе структурна-семантычнага мадэлявання на шырокім моўным фоне) дазволіць выявіць прыказкавыя аналагі як тыпалагічна значныя (агульныя для вялікай колькасці моў), так і спецыфічныя (характэрныя толькі для гэтых дзвюх моў і генетычна або арэальна блізкіх ім моў).

Мэта даследавання – устанавіць і дыферэнцаваць тыпалагічную агульнасць міжмоўных прыказкавых аналагаў у беларускай і шведскай мовах.

Фактычны матэрыял даследавання склаў 950 беларускіх прыказак, зафіксаваных у выданні «Універсальны і інтэрнацыянальны кампаненты ў парэміялагічным складзе беларускай мовы» (2020) Ю. А. Петрушэўскай [5], дзе змешчаны найбольш вядомыя і ўжывальныя прыказкі беларускай мовы і іх адпаведнікі ў асноўных еўрапейскіх мовах, а таксама 880 шведскіх прыказак, якія шляхам франтальнай выбаркі (кожная чацвёртая) былі адабраны са слоўніка “3530 ordspråk och talesätt” П. Хольма [13] і ў сваёй сукупнасці дастаткова рэпрэзентуюць шведскі прыказкавы фонд.

У даследаванні выкарыстана распрацаваная аўтарам метадыка міжмоўнага параўнання з апорай на тэорыю структурна-семантычнага мадэлявання ў парэміялогіі [14]. Апрабацыя выкарыстанай метадыкі праведзена аўтарам пры параўнанні прыказак беларускай мовы і цэлага шэрагу славянскіх, балтыйскіх, германскіх, раманскіх, фіна-вугорскіх, цюркскіх моў [5].

Міжмоўныя прыказкавыя аналагі ў шведскай і беларускай мовах. Даследаванне паказала, што з 880 шведскіх прыказак, абраных для аналізу, маюць аналагі ў беларускай мове прыкладна 15 % ад іх агульнай колькасці, што сведчыць аб тыпалагічнай блізкасці шведскага і беларускага прыказкавых фондаў і прыказкавых карцін свету, што ў сваю чаргу патрабуе тлумачэння на фоне адсутнасці арэальных кантактаў і генетычных сувязей паміж дадзенымі мовамі і лінгвакультурамі.

Дакладныя прычыны і фактары тыпалагічнай блізкасці шведскіх і беларускіх прыказак можна будзе ўпэўнена акрэсліць толькі пасля высвятлення яе характару, што патрабуе дыферэнцыяцыі тыпаў міжмоўных адпаведнікаў і вызначэння, у якім колькасным аб'ёме яны прадстаўлены ў прыказкавых фондах шведскай і беларускай моў.

Найбольш тыпалагічна значнымі міжмоўнымі адпаведнікамі прыказак з'яўляюцца, як вядома, прыказкавыя аналагі, тоесныя структурна-семантычныя мадэлі прыказак, ідэнтычныя і блізкія прыказкавыя вобразы і канцэпты [2, с. 1015–1016]. Устанаўленне прыказкавых аналагаў у абраных для аналізу мовах – гэта першы крок для вызначэння тыпалагічнай агульнасці паміж генетычна і арэальна далёкімі мовамі.

Высвятленне факта наяўнасці агульных з іншымі мовамі прыказак (якія маюць аналагі ў іншых мовах) і характара гэтай агульнасці (што з'яўляецца вынікам або генетычнай роднасці, або моўных кантактаў, або ўніверсальнасці формы і зместу прыказак пры абагульненым адлюстраванні рэчаіснасці) з дапамогай дыяхранічнага ці параўнальна-гістарычнага аналізаў не будзе верыфікаваным, паколькі

ў большасці выпадкаў такі аналіз не дае адназначных адказаў аб іншамоўным паходжанні ці іншамоўных паралелях кожнай асобнай прыказкі.

У сваю чаргу, сінхранічны падыход дазваляе абстрагавацца ад канкрэтных шляхоў і спосабаў пранікнення той ці іншай прыказкі з адной мовы ў іншую, а сканцэнтравачь увагу толькі на самім факце наяўнасці прыказак-аналагаў у розных мовах. Пры гэтым не дыферэнцаваць прыроду гэтых аналагаў (або генетычнае, або арэальнае, або кантактнае ўзаемадзеянне моў), а вызначыць яе характар паводле крытэрыя наяўнасці vs. адсутнасці генетычных, арэальных, кантактных сувязей паміж абранымі для аналізу мовамі.

Даследаванне паказала, што прыказкі-аналагі ў беларускай і шведскай мовах дыферэнцыюцца па характары міжмоўнай агульнасці на дзве тыпалагічна значныя групы адзінак: універсальныя і інтэрнацыянальныя прыказкі.

Універсальныя прыказкі ў беларускай і шведскай мовах. Да ўніверсальных у нашым даследаванні адносяцца адзінкі, якія фіксуюцца не толькі ў дзвюх пэўных мовах (у дадзеным выпадку ў беларускай і шведскай), але і ў дастаткова вялікай колькасці іншых моў (роднасных і няроднасных, якія маюць і не маюць арэальную блізкасць і міжмоўныя кантакты). Іншымі словамі, у якасці ўніверсальных мэтазгодна разглядаць такія прыказкі-аналагі ў розных мовах, якія немагчыма патлумачыць з пункту гледжання генетычнай ці арэальнай блізкасці дадзеных моў, а таксама іншамоўнымі запавячаннямі ці лінгвакультурным трансферам [2, с. 1006–1008].

Універсальныя прыказкі звычайна цалкам супадаюць па сэнсе, аднак маюць высокую ступень варыятыўнасці асобных лексічных кампанентаў і сінтаксічнай структуры (на паверхневым сінтаксічным узроўні).

Даследаванне паказала, што да ўніверсальных прыказак-аналагаў можна аднесці беларускую прыказку *Куй жалеза, пакуль гарачае (не астыла)* і яе шведскі аналаг *Sla järnet, medan det är het* ‘Куй жалеза, пакуль яно гарачае’, якія з'яўляюцца нацыянальнымі варыянтамі ўніверсальнай прыказкі, зафіксаванай у 52 мовах: напрыклад, польскай – *Kuj żelazo, póki gorące* ‘Куй жалеза, пакуль гарача’; рускай – *Куй железо, пока / покуда горячо*; літоўскай – *Kalk geleži, kol karšta* ‘Куй жалеза, пакуль яно гарачае’; англійскай – *Strike while the iron is hot* ‘Куй жалеза, пакуль гарача’; французскай – *Battre le fer il faut, tandis qu'il est bien chaud* ‘Куйце жалеза, пакуль яно гарачае’; турэцкай – *Demiri kızgın iken döğmelidir* ‘Куй жалеза, пакуль яно гарачае’ і інш. [5, с. 60–61]. Усе пералічаныя адзінкі ў розных мовах аб'ядноўваюцца ў межах адной ўніверсальнай прыказкавай мадэлі: «*Strike while the iron is hot (v1)* ‘Куй жалеза, пакуль гарача’; *One should strike the iron while it is hot (v2)* ‘Трэба қаваць, пакуль гарача’; *The smith strikes (the iron) while it is hot (v3)* ‘Каваль кве (жалеза), пакуль гарача’» [8, р. 109].

Яшчэ адна беларуская прыказка *За двума зайцамі пагонішся, ні аднаго (ніводнага) не зловіш (або Хто два зайцы гоніць, ніводнага не дагоніць)* і яе аналаг у шведскай мове *Den, som jagar två harar, får ingen* ‘Хто за двума зайцамі гоніцца, той ніводнага не дастане’ аб'ядноўваюцца ў межах адной ўніверсальнай прыказкавай мадэлі «*If one (or He who) runs*

after two hares, will catch neither (v1) ('Калі хто (або Той, хто) бяжыць за двума зайцамі, не зловіць ніводнага'); *One should not run (or Do not run) after two hares (at the same time) (as none will be caught) (v2)* ('Нельга бегчы (або Не бежыце) за двума зайцамі (адначасова) (бо ніхто не будзе злоўлены)')» [8, р. 334] і маюць аналагі ў шматлікіх мовах: балгарскай – *Kойто гони два заека, и два а излуца / не стига ни един / той остава без един* ('Хто гоніць двух зайцаў, і двух выпусціць / не дагоніць ні аднаго / застанецца без аднаго'); рускай – *За двумя зайцами погонишься – ни одного не поймаешь*; славацкай – *Kto dvoch zajcov naháňa, ani jedného nechytí* ('Хто двух зайцаў гоніць, ніводнага не зловіць'); латышскай – *Kas diviem zāķiem pakaļ dzenas, neviena nedabū* ('Хто двух зайцаў гоніць, ніводнага не зловіць'); англійскай – *If you run after two hares, you'll catch none / neither* ('Калі вы бяжыце за двума зайцамі, вы не зловіце ніводнага'); нямецкай – *Wer zwei Hasen zugleich jagt, fängt / gar keinen* ('Хто палюе за двума зайцамі адначасова, не зловіць ніводнага'); іспанскай – *Quien sigue dos liebres ambas pierde / ninguna prende* ('Хто ідзе за двума зайцамі, абодвух губляе / не мае ўлову'); венгерскай – *(A)ki két nyulat hajt, égyet sém ér el / égyet sé fog* ('Хто гоніць двух зайцаў, ніводнага не зловіць') і інш. [5, с. 47–48].

Універсальнымі з'яўляюцца беларуская прыказка *З вачэй (З воч) дапоў і з сэрца вон / прэч* (або *Вочы не бачаць, душа не баліць*, або *З вачэй сышоў, і з памяці зваліўся*, або *Як з вачэй, так і з думкі*) і яе шведскі прыказкавы аналаг *Långt ifrån ögon, snart ur minnet* 'Далёка ад вачэй – хутка з памяці', якія адносяцца да ўніверсальнай прыказкавай мадэлі «*Far from the eye, far from the heart or Out of sight, out of mind (v1)* ('Далёка ад вачэй, далёка ад сэрца або Па-за полем зроку, па-за думкамі'); *What the eye does not see, the heart does not grieve over (v2)* ('Што вока не бачыць, пра гэта сэрца не смуткуе')» [8, р. 165].

Да ўніверсальных адзінак адносіцца і беларуская прыказка «*Адна галава добра, а дзве <яшчэ> лепей (лепш)*» і яе аналаг у шведскай мове *Två huvuden är bättre än ett* 'Дзве галавы лепш, чым адна', якія аб'ядноўваюцца ў межах адной ўніверсальнай прыказкавай мадэлі «*Two / Four / More eyes see more / father / better than one / two (v1)* ('Два / Чатыры вокі / Шмат вачэй бачаць больш / далей / лепш, чым адно / два'); *Two heads / brains are better than one (v2)* ('Дзве галавы / Два розумы лепш, чым адна / адзін'); (v2) + *even if they are two sheep's head* ('+ нават калі гэта дзве авечыя галавы')» [8, р. 72].

Як можна бачыць, беларускія прыказкі і іх шведскія аналагі, якія адносяцца да ўніверсальных адзінак, амаль не маркіраваны ў нацыянальна-культурным плане (у адносінах паміж сабой), што паказвае на адносна высокую ступень лінгвакультурнай адасобленасці (нейтральнасці) такіх адзінак у прыказкавых фондах кожнай з моў.

Інтэрнацыянальныя прыказкі ў беларускай і шведскай мовах. Інтэрнацыянальныя прыказкі – гэта адзінкі, зафіксаваныя ў розных мовах, аднак у адрозненні ад універсальных такіх прыказкі не маюць шырокага распаўсюджвання ў розных мовах і з'яўляюцца, як правіла, вынікам генетычнай блізкасці моў (агульнасці ў фарміраванні прыказкавых фондаў) або непасрэднага іншамоўнага запазычання (пераважна з адной моўнай крыніцы). Інтэрнацыянальныя

прыказкі абмежаваны ў сваёй варыятыўнасці ў параўнанні з універсальнымі адзінкамі (нацыянальна-варыянтны інтэрнацыянальных прыказак характарызуюцца, як правіла, заменай аднаго лексічнага кампанента прыказкі, радзей – далучэннем новай структурнай часткі).

Так, беларускія прыказка «*Калі не пераскочыў, не кажы гоп* (або *Не кажы гоп, не пераскочыўшы / пакуль не пераскочыў / пакуль не пераскочыш*) не толькі мае шведскі аналаг *Ropa inte hej, förrän du är över bücken* 'Не крычы «хей», пакуль не пераскочыш ручай', але і прыказкавы аналагі ў шэрагу генетычна і/або арэальна блізкіх еўрапейскіх моў: польскай – *Nie mów hop, aż przeskoczysz* ('Не кажы гоп, пакуль не пераскочыш'); рускай – *Не говори «Гоп!», пока не перепрыгнешь / не перескочишь*; украінскай – *Не кажи «гоп», поки не перескочиш*; латышскай – *Nepārlēcīs pār grāvi, nesaci "hop"* ('Не пераскочыў, не кажы гоп'); літоўскай – *Nepersokės per griovį, nesakyk op* ('Не пераскочыў, не кажы гоп'); англійскай – *Never praise a ford till you are over* ('Ніколі не хваліце брод, пакуль вы не пераскочылі'); нямецкай – *Schrei nicht "Juhe!", bis du über den Graben ist* ('Не крычы «яху», пакуль не пераскочыў роў») [5, с. 182].

Яшчэ адна беларуская прыказка *Адзін дурань задаць / можа задаць столькі пытанняў, што дзесяць / сем разумных не адкажуць* мае аналаг не толькі ў шведскай мове *En narr kan fråga mer än tio visa kan svara* 'Адзін дурань можа спытаць больш, чым дзесяць мудрых могуць адказаць', але таксама і ў польскай – *Co jeden głupi kupi, to dziesięciu mądrych nie sprzeda* ('Што купіць адзін дурань, дзесяць мудрых не прададуць'); рускай – *Один дурак за час спросит больше, чем десять мудрецов сумеют ответить за год*; украінскай – *Один дурень може такого наговорити, що й десять розумних не зможуть поняти*; англійскай – *A fool may ask more questions than the wisest can answer* ('Дурны можа задаць больш пытанняў, чым можа адказаць мудры'); нямецкай – *Ein Narr kann mehr fragen, als sieben Weise antworten* ('Дурны можа спытаць больш, чым сем мудрых могуць адказаць'); іспанскай – *Más puede preguntar un necio que responder un cuerdo* ('Дурны можа спытаць больш, чым разумны можа адказаць'); італьянскай – *Un matto sa piu domandare che sette savi rispondere* ('Адзін дурань умее задаваць пытанні больш, чым сем умеюць адказаць') [5, с. 110].

Да інтэрнацыянальных адзінак адносяцца таксама беларуская прыказка *У страху вочы вялікія (па яблыку)* і яе шведскі аналаг *Rådslan har många ögon* ('У страху шмат вачэй'), паколькі яны маюць дакладныя адпаведнікі ў некалькіх еўрапейскіх мовах: польскай – *Strach ma wielkie oczy* ('У страху вочы вялікія'); рускай – *У страха (у страху) глаза велики*; украінскай – *У страха великі очі*; Лат.: *Bailēm lielas acis* ('У страху вочы вялікія'); літоўскай – *Baimė turi didelės akis* ('У страху вочы вялікія'); англійскай – *Fear has magnifying eyes* ('У страху вочы вялікія'); нямецкай – *Furcht hat große Augen* ('У страху вочы вялікія'); іспанскай – *El miedo abulta las cosas* ('Страх усё перабольшвае'); французскай – *La peur a de grands yeux* ('У страху вочы вялікія') [5, с. 282].

Як бачым, інтэрнацыянальныя беларускія прыказкі і іх шведскія аналагі ў адносінах паміж сабой амаль не маркіраваны ў нацыянальна-культурным плане, што паказвае на невялікую ступень лінгвакультурнай

убудаванасці (асіміляванасці) лексічна-семантычнага складу такіх адзінак у кожнай з моў.

Заклучэнне. Такім чынам, параўнальна-тыпалагічны аналіз прыказкавых фондаў беларускай і шведскай моў на аснове структурна-семантычнага мадэлявання міжмоўных прыказкавых паралеляў дазволіў устанавіць аналагічныя ў абедзвюх мовах прыказкі і дыферэнцаваць іх па характары міжмоўнай агульнасці на ўніверсальныя (не абумоўленыя роднасцю моў і моўнымі кантактамі) і інтэрнацыянальныя (генетычна агульныя або запазычаныя з іншых моў як у беларускую, так і ў шведскую мову).

У выніку даследавання ўстаноўлена, што ўдзельная вага ў шведскай мове прыказак, аналагічных беларускім, не перавышае 15 % ад агульнай коль-

касці прааналізаваных адзінак прыказкавага фонду шведскай мовы, што сведчыць аб тыпалагічнай блізкасці шведскага і беларускага прыказкавых фондаў і прыказкавых карцін свету. Такая колькасць прыказкавых аналагаў патрабуе далейшага спецыяльнага даследавання для ўдакладнення ступені тыпалагічнай агульнасці і спецыфічнасці беларускага і шведскага прыказкавых фондаў на шырокім моўным фоне.

Паслядоўнае супастаўляльна-тыпалагічнае вывучэнне прыказак беларускай мовы ў яе адносінах да іншых еўрапейскіх (і не толькі) моў дазволіць адказаць на многія пытанні аб ступені як агульнасці з іншымі моўнымі адзінкамі, так і нацыянальнай своеасаблівасці прыказак беларускага народа.

ЛІТАРАТУРА

1. Парэміялогія на перакрестках языков и культур / под ред. Е. Е. Иванова, О. В. Ломakiной. – М. : РУДН, 2021. – 246 с.
2. *Иванов, Е. Е.* Национальная специфичность пословичного фонда (основные понятия и методика выявления) / Е. Е. Иванов, О. В. Ломakiна, Ю. А. Петрушевская // Вестник РУДН. Серия: Теория языка. Семиотика. Семантика. – 2021. – Т. 12. – № 4. – С. 996–1035.
3. *Зиновьева, Е. И.* Семья в компаративных паремиях тувинского, шведского и русского языков / Е. И. Зиновьева, А. С. Алёшин // Новые исследования Тувы. – 2022. – № 1. – С. 131–145.
4. *Бредис, М. А.* Лингвокультурологический комментарий в полилингвальных словарях пословиц / М. А. Бредис, Е. Е. Иванов // Вопросы лексикографии. – 2022. – № 26. – С. 5–29.
5. *Петрушэўская, Ю. А.* Універсальны і інтэрнацыянальны кампаненты ў парэміялагічным складзе беларускай мовы: беларуска-іншамоўны слоўнік / Ю. А. Петрушэўская. – Магілёў : МДУ імя А. А. Куляшова, 2020. – 316 с.
6. *Петрушэўская, Ю. А.* Моўная спецыфічнасць і нацыянальная адметнасць прыказак беларускай мовы / Ю. А. Петрушэўская. – Магілёў : МДУ імя А. А. Куляшова, 2021. – 220 с.
7. *Алёшин, А. С.* Шведские и русские пословицы с компаративным компонентом bättre / лучше (лингвокультурологический аспект) / А. С. Алёшин // Когнитивные исследования языка. – 2021. – Вып. 2 (45). – С. 310–319.
8. *Paczolay, G.* European Proverbs in 55 Languages, with Equivalents in Arabic, Persian, Sanskrit, Chinese, and Japanese / G. Paczolay. – Veszprém (Hungary) : Veszprémi Nyomda, 1997. – 528 p.
9. *Алёшин, А. С.* Прыказкавыя аналогіі ў шведскай і беларускай мовах / А. С. Алёшин, Я. Я. Іваноў // Немецкий язык – лингводидактическое обеспечение и методика преподавания – III : сб. науч. статей / под ред. Е. Е. Иванова. – Могилев : МГУ имени А. А. Кулешова, 2023. – С. 75–80.
10. *Алёшин, А. С.* Матэрыялы да ўкладання беларуска-шведскага слоўніка прыказак / А. С. Алёшин, Я. Я. Іваноў // Труды БГТУ. Серия 4: Принт- и медиатехнологии. – 2022. – № 1 (255). – С. 86–95.
11. *Алёшин, А. С.* Беларуская-шведскі парэміялагічны слоўнік: матэрыялы да ўкладання / А. С. Алёшин, Я. Я. Іваноў // Восточнославянские языки и литературы в европейском контексте – VII : сб. науч. статей / под ред. Е. Е. Иванова. – Могилев : МГУ имени А. А. Кулешова, 2022. – С. 101–107.
12. *Alyoshin, A.* Swedish Parallels of Belarusian Proverbs: Structural-Semantic Modeling / A. Alyoshin, E. Ivanov // Scandinavian Philology. – 2023. – Vol. 21. – № 1. – Pp. 5–23.
13. *Holm, P.* 3530 ordspråk och talesätt / P. Holm. – Stockholm: Bonnier fakta, 1984. – 260 s.
14. *Петрушевская, Ю. А.* Методология определения национального, интернационального и универсального в фразеологии и паремииологии белорусского языка / Ю. А. Петрушевская // WEST – EAST. Scientific Journal of ISPOP. – 2021. – Вып. 5. – № 1. – С. 61–72.

REFERENCES

1. Paremiologiya na perekryostkah yazykov i kul'tur / pod red. E. E. Ivanova, O. V. Lomakiной. – M. : RUDN, 2021. – 246 s.
2. *Ivanov, E. E.* Nacional'naya specifichnost' poslovichnogo fonda (osnovnye ponyatiya i metodika vyavleniya) / E. E. Ivanov, O. V. Lomakiна, Yu. A. Petrushevskaya // Vestnik RUDN. Seriya: Teoriya yazyka. Semiotika. Semantika. – 2021. – T. 12. – № 4. – S. 996–1035.
3. *Zinov'eva, E. I.* Sem'ya v komparativnykh paremiyakh tuvinskogo, shvedskogo i russkogo yazykov / E. I. Zinov'eva, A. S. Alyoshin // Novye issledovaniya Tuvy. – 2022. – № 1. – S. 131–145.
4. *Bredis, M. A.* Lingvokulturologicheskij kommentarij v polilingval'nykh slovaryah poslovic / M. A. Bredis, E. E. Ivanov // Voprosy leksikografii. – 2022. – № 26. – S. 5–29.
5. *Petrushevskaya, Yu. A.* Universal'ny i internatsyonal'ny kampanenty ū paremyalagichnym skladze belaruskaj movy: belarуска-inshamoŭny sloŭnik / Yu. A. Petrushevskaya. – Magilyoŭ : MDU imya A. A. Kulyashova, 2020. – 316 s.
6. *Petrushevskaya, Yu. A.* Moŭnaya spetsyfičnasc' i nacyanal'naya admetnasc' prykazak belaruskaj movy / Yu. A. Petrushevskaya. – Magilyoŭ : MDU imya A. A. Kulyashova, 2021. – 220 s.
7. *Alyoshin, A. S.* Shvedskie i russkie posloviцы s komparativnym komponentom bättre / luchshe (lingvokulturologicheskij aspekt) / A. S. Alyoshin // Kognitivnye issledovaniya yazyka. – 2021. – Vyp. 2 (45). – S. 310–319.
8. *Paczolay, G.* European Proverbs in 55 Languages, with Equivalents in Arabic, Persian, Sanskrit, Chinese, and Japanese / G. Paczolay. – Veszprém (Hungary) : Veszprémi Nyomda, 1997. – 528 p.
9. *Alyoshyn, A. S.* Prykazkavyya analogii ū shvedskaj i belaruskaj movah / A. S. Alyoshyn, Ya. Ya. Ivanoyŭ // Nemeckij yazyk – lingvodidakticheskoe obespechenie i metodika prepodavaniya – III : sb. nauch. statej / pod red. E. E. Ivanova. – Mogilev : MGU imeni A. A. Kuleshova, 2023. – S. 75–80.
10. *Alyoshyn, A. S.* Materyyaly da ūkladannya belarуска-shvedskaga sloŭnika prykazak / A. S. Alyoshyn, Ya. Ya. Ivanoyŭ // Trudy BGTU. Seriya 4: Print- i mediatekhnologii. – 2022. – № 1 (255). – S. 86–95.
11. *Alyoshyn, A. S.* Belaruska-shvedski paremyalagichny sloŭnik: materyyaly da ūkladannya / A. S. Alyoshyn, Ya. Ya. Ivanoyŭ // Vostochnoslavjanskije yazyki i literatury v evropejskom kontekste – VII : sb. nauch. statej / pod red. E. E. Ivanova. – Mogilev : MGU imeni A. A. Kuleshova, 2022. – S. 101–107.
12. *Alyoshin, A.* Swedish Parallels of Belarusian Proverbs: Structural-Semantic Modeling / A. Alyoshin, E. Ivanov // Scandinavian Philology. – 2023. – Vol. 21. – № 1. – Pp. 5–23.
13. *Holm, P.* 3530 ordspråk och talesätt / P. Holm. – Stockholm: Bonnier fakta, 1984. – 260 s.
14. *Petrushevskaya, Yu. A.* Metodologiya opredeleniya nacional'nogo, internacional'nogo i universal'nogo v frazeologii i paremiologii belorusskogo yazyka / Yu. A. Petrushevskaya // WEST – EAST. Scientific Journal of ISPOP. – 2021. – Vyp. 5. – № 1. – S. 61–72.